

Eörsi Gyula (1922-1992), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja

Gyula Eörsi (1922-1992), full member of the Hungarian Academy of Sciences

Eörsi Gyula két földrengésszerű gazdasági-társadalmi megrázkódtatás közötti időszakban, 1950 és 1985 között, kis túlzással fogalmazhatjuk így: a „*magántulajdon nélküli magánjog*” korszakában fejtette ki tevékenységét. A maga korában páratlan hatású tudományos munkássága az ún. „*szocialista polgári jog*” időszakára esett. Ma tisztán látjuk: paradox fogalom volt ez önmagában is, nem is szólva a hozzá kapcsolódó ideológiai-politikai zsargonról, terminológiáról. Mindezen, a történelem diktálta korlátok ellenére Eörsi Gyula a 20. század második fele magyar jogtudományának *legnagyobb hatású alkotója*, kivételes adottságokkal megáldott professzor volt. Személyiségének kisugárzásával, előadásainak tartalmasságával és szellemességével lenyűgözte hallgatóságát. A Világhy Miklóssal közösen írt kétkötetes polgári jogi tankönyvből *jogászok sok generációja* sajátította el a diszciplína alapjait. Hosszú évtizedeken át nem szerzett diplomát jogász Magyarországon, akit ne az ő tanításai vezettek volna be a polgári jog rejtelseibe. Színporkázó órái megnyitották a hallgatók előtt a magánjog érdekes világot vezető utat, rávezették őket a jogösszehasonlítás szükségességére és szépségeire, a külföldi jogrendszerek eltérő megoldásainak tanulságaira. Lenyűgöző volt a katedrán; bármely témában érdekes fejtegetésekkel, szemléletes példákkal kötötte le a hallgatóság figyelmét. Mint minden szenvedélyes tanár, maga is élvezte óráit, és ezt a belső örömet is közvetítette tanítványai felé. Az egyéniséget megtörő korban a szellem és a szép iránti hitet táplálta hallgatóiba.

Eörsi Gyula *tudós tanár* volt, kiemelkedő tudományos hagyatékot örökölt ránk. Évtizedeken át dolgozott a zseniálisan tehetségesek megszállott szorgalmával és fegyelmezettségével. Közismert volt kollégái és barátai körében, hogy mire reggel megérkezett az egyetemre, otthon hajnalban már gépbe írta napi tudományos penzumát. Tudományos életműve terjedelmében is rendkívüli méretű. *Monográfiák sorában* tekintette át a polgári jog alapintézményeit: a tulajdonjog fejlődését, a szerződéses

viszonyok magját, a felelősség alapproblémáit, hogy azután a polgári jog legfontosabb teoretikus témáin keresztül jogelméleti kérdésfeltevésekig jusson el. Ő maga nagy összehasonlító magánjogi könyvére volt a legbüszkébb. Ennek angol nyelvű kiadása élénk visszhangot váltott ki a külföldi jogirodalomban; tételeit vitatták ugyan, de a legjobbak is az egyenrangúnak kijáró tisztelettel méltatták a művet. Keletkezésük korának árnyai rávetülnek ezekre a művekre, de mindegyikükben bőven találhatók *ma is érvényes tételek*, és mindegyikükön átsüt a Szerző kivételes szelleme. Eörsinek számos tanulmánya megjelent külföldi folyóiratokban: angol, német vagy francia nyelven. Külön meg kell említeni a nagyszabású nemzetközi összefogással készült *összehasonlító jogi enciklopédiába* írt fejezetét.

Eörsinek sikerült az, ami kortársai közül keveseknek: egy korlátoltan egyoldalú ideológiától beszűkített világban is mesterien helyezte az emberi kultúra szélesebb összefüggésrendszerébe az elemzett témát. Ízig-vérig *teoretikus* volt, velejéig kutató alkat. Tudósokra jellemző kíváncsiság hajtotta, a szellemi új keresése volt működésének legfőbb mozgatója. Emellett az elméleti igényességet követelő *gyakorlati feladatok* megoldásában is kiemelkedő eredményeket ért el. Fiatalon egyik atyja volt az 1959-es *Polgári Törvénykönyvnek*; annak a kódexnek, amely – számtalan módosítással ugyan – túlélte az 1989-90-es gazdasági-társadalmi paradigmaváltás első két évtizedét.

Eörsi Gyula legnagyobb nemzetközi sikerét 1980-ban, Bécsben, a *nemzetközi vételi jogi egyezményt* megalkotó diplomáciai konferencia elnökeként aratta. Megválasztásával az egyezmény tervezetének kidolgozásához nyújtott kiemelkedő hozzájárulását ismerték el. Mint Magyarország egyik delegátusa aktív, sok szempontból meghatározó szerepet játszott az 1976 és 1978 között elkészült genfi, bécsi, majd New York-i tervezet elkészítésében.

Eörsi Gyula *tudományos életművének sorsa* a legnagyobbakét osztja: tételeit elfogadva, vitatva vagy elvetve, még hosszú ideig befolyása alatt él a magánjogtudomány, és alkotó tehetségének kivételessége előtt még sokáig nemcsak kegyeletből adóznak a tudományos világ és a magyar joggyakorlat képviselői.

**Vékás Lajos, egyetemi tanár (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és
Jogtudományi Kar), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Magyar
Tudományos Akadémia alelnöke
email: vekas@ajk.elte.hu**